

Nr 58.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående beredande
av medel för färdigställandet av torpeder till jagarna
Wrangel och Wachtmeister; given Stockholms slott den 9
januari 1919.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över
sjöförvarsärenden denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen
medgiva,

att av de för byggandet av ytterligare två jagare avsatta medel,
4,500,000 kronor, ett belopp av 290,000 kronor må tagas i anspråk för
färdigställandet av torpeder till jagarna Wrangel och Wachtmeister.

G U S T A F.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 9 januari 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde.

*Marinförvalt-
ningens skri-
velse den 26
november
1917.*

I skrivelse den 26 november 1917 anförde marinförvaltningen, bland annat, följande.

För anskaffning av krigsfartygsmateriel under åren 1915—1919 anvisade 1914 års senare riksdag tillhopa 45,232,000 kronor.

Jämlikt särskilda nådiga bemyndiganden hade sedermera byggnadsarbetena påbörjats å två pansarbåtar, två jagare och ett antal undervattensbåtar. Enligt det av nämnda riksdag antagna byggnadsprogrammet med det tillägg därtill, som föranleddes av byggandet av undervattensbåtmateriel enligt beslut av 1915 års riksdag, skulle under åren 1915—1919, utöver de under byggnad varande fartygen, byggas ytterligare två

jagare för en år 1914 beräknad kostnad av 1,541,000 kronor per fartyg eller tillsammans 3,082,000 kronor.

För byggande av två jagare i huvudsak lika med under byggnad varande jagarna Wrangel och Wachtmeister med iakttagande av de förbättringar, som på grund av senare tiders erfarenheter visat sig behöfliga, ansåges, enligt vad ämbetsverket anfört i skrivelse den 20 oktober 1916, kostnaderna hösten 1916 böra beräknas till sammanlagt 1,418,000 kronor högre än år 1914 eller till 4,500,000 kronor.

I proposition nr 78 den 23 februari 1917, angående beredande av medel till bestridande av vissa kostnadsökningar för sjöförsvarets ordnande m. m., beräknades ifrågavarande två jagares anskaffningskostnader till 4,500,000 kronor, vilket belopp, enligt vid olika tillfällen träffade riksdagsbeslut, funnes tillgängligt.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 2 mars 1917 uppdragit åt marinförvaltningen att omedelbart gå i författning om infordrande av anbud å byggande av två jagare av i huvudsak samma typ som de under byggnad varande jagarna Wrangel och Wachtmeister för att sedermera underställa anbudena Kungl. Maj:ts prövning, hade ämbetsverket med skrivelse den 8 juni 1917 överlämnat sålunda infordrade och inkomna anbud och därvid bland annat anfört att, därest beställning då skulle ske av de båda jagarna på grund av de inkomna anbudena, den enda möjligheten vore att träffa avtal om leverans med aktiebolaget Götaverken av skrov m. m. och med de Lavals ångturbin av maskinerier.

I enlighet med i sistnämnda skrivelse närmare specificerade beräkningsgrunder skulle i sådant fall kostnaden för de båda jagarna tillsammans uppgå till 7,682,374 kronor, vilken summa med 3,182,374 kronor överstege det anslag av sammanlagt 4,500,000 kronor, som beviljats för ifrågavarande båda jagare.

Såsom även anfördes, var aktiebolaget Götaverkens anbud icke fast, enär bolaget förklarat, att leveranssumman komme att undergå de förändringar, som kunde föranledas av höjning eller sänkning i angivna å-pris.

Då, såsom i merberörda skrivelse närmare motiverades, det ej läte sig göra att verkställa ifrågavarande fartygsbyggen vid flottans egna verkstäder och då på grund av de ofantligt höga, delvis obestämda prisen och den bristande medelstillgången någon beställning av jagarna vid privata verkstäder ej heller av marinförvaltningen kunde tillstyrkas, syntes det marinförvaltningen, att omständigheterna nödvändiggjorde ett uppskov tillsvidare med byggandet av desamma.

Under framhållande av huru upptagna våra inhemska privata skeppsvarv vore för en lång tid framåt och de ringa utsikter, som på grund härav förefunnes att inom landet på rimlig tid kunna färdigställa ifrågavarande jagare, hemställde marinförvaltningen om bemyndigande att inleda underhandlingar med utländska varv om byggandet av fartygen ifråga, varigenom anskaffningskostnaden skulle kunna avsevärt nedbringas, och, under förutsättning att världskriget avslutades före utgången av år 1918, fartygens färdigställande skulle kunna äga rum tidigare än som kunde bli valet vid byggande inom landet.

I anledning av denna framställning hade marinförvaltningen genom nådigt brev den 29 juni 1917 erhållit bemyndigande att inleda underhandlingar i berörda hänseende. Detta bemyndigande hade av ämbetsverket ännu ej kunnat utnyttjas, dels på grund av svårigheten att under rådande förhållanden kunna träda i erforderlig förbindelse med de utländska varven, som i de krigförande länderna samtliga syntes stå under statskontroll, dels ock på grund av att den mängd ärenden, som inom ämbetsverket varit att behandla, förhindrat utförandet av för sådana förhandlingar nödvändiga resor till utlandet.

Så snart tillfälle därtill gäves, skulle ämbetsverket låta sig angeläget vara att fullfölja det uppdrag, som lämnats genom förutnämnda nådiga brev.

Även om dylika förhandlingar skulle kunna läggas till grund för en uppgörelse om leverans från utlandet av ifrågavarande jagare, syntes likväl eventuellt behövt tilläggsanslag icke behöva begäras av 1918 års riksdag, då för byggandet redan beviljat anslag torde visa sig tillräckligt för de utbetalningar, som kunde komma ifråga under år 1918 och början av år 1919, varvid likväl borde uppmärksammas, att sådant anslag kunde bli behövt på tilläggsstat för år 1919, varom i sådant fall i sinom tid vederbörlig framställning torde få av ämbetsverket avlätas.

För den händelse sålunda förhandlingarna med utlandet i berörda syfte ledde till resultat i så god tid, att ärendet kunde eventuellt föreläggas 1918 års riksdag för prövning beträffande frågan om fartygens byggande, därest de dittills beviljade medlen skulle visa sig vara för ändamålet otillräckliga, syntes likväl ytterligare medel icke behöva för ändamålet beräknas i 1919 års riksstat.

Marinförvaltningens skrivelse den 5 oktober 1918.

I hemlig skrivelse den 5 oktober 1918 har marinförvaltningen erinrat om vad sålunda tidigare förekommit samt framhållit, hurusom ämbetsverket i skrivelse den 12 september 1918 med förslag till beräkning av utgifterna under riksstatens femte huvudtitel för år 1920, med

hänvisning till ovan återgivna skrivelse den 26 november 1917 samt till de stora svårigheter, som för närvarande föreläge för dylika underhandlingars bedrivande, anført, att dessa svårigheter alltsedan dess i hög grad ökats, vadan uti ovan omförmälda förhållanden någon nämnvärd ändring till det bättre ej syntes vara att förvänta inom den närmaste framtiden.

Vidare har marinförvaltningen yttrat följande.

Av den lämnade redogörelsen framginge, att tillsammans 4,500,000 kronor vore disponibla för byggande av tvenne jagare, men att dessa ej kunnat beställas på grund av de uppdrivna byggnadskostnaderna.

Av de tvenne jagare, som under perioden 1915—1919 varit under byggnad, hade en levererats (Wrangel) och ytterligare en (Wachtmeister) beräknades kunna levereras under oktober månad 1918. För dessa jagare erfordrades sammanlagt 32 mobiliseringstorpeder, och vore kostnaderna för anskaffandet av dessa torpeder upptagna i kostnadsberäkningarna med ett belopp av 355,785 kronor. Av dessa 32 torpeder vore 26 under tillverkning och 6 återstode att beställa. Enligt inom ämbetsverket verkställda beräkningar erfordrades för färdigställandet av dessa 32 torpeder ytterligare ett belopp av 290,000 kronor, som icke kunde bestridas av för ifrågavarande jagares anskaffande avsatta medel. Det torde emellertid vara nödvändigt att dessa jagare i första hand bleve fullt utrustade och försedda med erforderligt antal torpeder. För att detta måtte kunna ske snarast möjligt, syntes det marinförvaltningen vara lämpligt att för ändamålet taga i anspråk det erforderliga beloppet, 290,000 kronor, av de medel, 4,500,000 kronor, som vore avsatta för byggandet av ytterligare två jagare. Marinförvaltningen finge fördenskull föreslå, att proposition måtte avlåtas till 1918 års urtima riksdag eller, därest detta icke läte sig göra, till 1919 års riksdag, med hemställan, att riksdagen ville medgiva, att av sistnämnda medel ett belopp av 290,000 kronor måtte få användas för färdigställandet av torpeder till jagarna Wrangel och Wachtmeister.

I likhet med marinförvaltningen anser jag, att ifrågavarande tvenne jagare, av vilka numera jämväl jagaren Wachtmeister blivit levererad, böra snarast möjligt bliva fullt utrustade och försedda med erforderligt antal torpeder. Det nu äskade beloppet, 290,000 kronor, ingår i den plan för torpedtillverkningens bedrivande i successivt minskad omfattning, vilken uti statsverkspropositionen föreslagits.

*Departements-
chefens
yttrande.*

Under åberopande i övrigt av vad jag under punkten 39 i det vid årets statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet över sjöförsvars-

ärenden anført, får jag alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att av de för byggandet av ytterligare två jagare avsätta medel, 4,500,000 kronor, ett belopp av 290,000 kronor må tagas i anspråk för färdigställandet av torpeder till jagarna Wrangel och Wachtmeister.

Till denna, av statsrådet övriga ledamöter biträdde hemställan tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Eric Baad-Heimer.